

Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden

Houd grip op het begrotingsproces

*Verantwoording van negen regionale bijeenkomsten op het
begrotingsproces van gemeenten*

Postbus 30435
2500 GK Den Haag
(070) 37 38 195
info@raadsleden.nl

Samenvatting

De controlerende rol van de raad is een van de kernrollen van de gemeenteraad. Toch hebben raadsleden moeite om hun controlerende taak optimaal te vervullen. In 2018 zijn we hiermee aan de slag gegaan met bijeenkomsten over het opdrachtgeverschap van de raad jegens de accountant. Tijdens deze reeks hebben we de focus gelegd op de rol van de raad in het begrotingsproces: [Houd grip op het begrotingsproces](#). De reden is dat we hebben gemerkt dat raadsleden behoefte hebben aan meer grip en controle om te kunnen sturen op het begrotingsproces.

Vooraf aan de reeks zijn de volgende doelen en beoogde effecten opgesteld:

- Raadsleden bewuster maken van de mogelijkheden die zij zelf hebben om het begrotingsproces te sturen en te controleren.
- Door het houden van een achttal regionale bijeenkomsten een groep van 200 tot 250 raadsleden aanbevelingen, adviezen en mogelijkheden tot meer sturing te geven op het begrotingsproces.
- Een rapportage met aanbevelingen die beschikbaar kan worden gesteld aan alle raadsleden om hen zo te voorzien van tips en adviezen hoe meer grip, controle en sturing op het begrotingsproces te hebben als raad.

Er hebben negen regionale bijeenkomsten¹ plaatsgevonden waar **131 raadsleden uit 66 gemeenten** hebben deelgenomen. Deelnemers kwamen met name uit **gemeenten tot 50.000 inwoners** en zaten in hun **eerste raadsperiode**. De bijeenkomsten duurden ongeveer 1,5 uur en werden geleid door Jan Verhagen². Verhagen nam de deelnemers mee door het gemeentelijk begrotingsproces aan de hand van vijf delen: het Begrotingsproces, Grote posten, Reserves, Gemeenschappelijke regelingen en Trucs & slotopmerkingen. Dit programma werd aangevuld met suggesties van de deelnemers. Na afloop van de bijeenkomsten zijn de deelnemers gevraagd om een evaluatie in te vullen. De deelnemers scoorden de bijeenkomsten reeks gemiddeld met een **7,63** (N= 115).

Op basis van deze negen bijeenkomsten, zijn de volgende aanbevelingen opgesteld:

1. Bepaal wanneer besluiten over de begroting genomen worden.
2. Geef kaders mee middels programma's.
3. Beschouw mee- of tegenvallers als losstaande gevallen.
4. Stuur op de vier of vijf grote programma's.
5. Bepaal wat nodig/acceptabel is als algemene reserve.
6. De raad bepaalt de bestemming van de reserves.
7. Voorkom te veel voorzieningen door verkokering.
8. Stuur nu op de Gemeenschappelijke Regelingen voor 2021.
9. Geld toveren kan niet, geld terugtoveren kan wel.
10. Schuld, solvabiliteit of het EMU-saldo doen er niet toe.

¹ Gastgemeenten: Heerenveen, Staphorst, Horst aan de Maas, Wijchen, Apeldoorn, Schouwen-Duiveland, Dordrecht, Zeist en Edam-Volendam.

² Jan Verhagen is beleidsmedewerker financiële verhouding bij de gemeente Den Haag, bekend van zijn financiële columns in Binnenlands Bestuur en oud-raadslid van de gemeente Heemstede.

Houd grip op het begrotingsproces

De controlerende rol van de raad is een van de kernrollen van de gemeenteraad. Hieraan heeft de vereniging in de raadsperiode 2014-2018 aandacht besteed door het houden van diverse onderzoeken. Onderzoeken naar de vormgeving van nieuwe controlevormen, controle van samenwerkende (regionale) vormen van bestuur en de hulptroepen van de raad. Dit is in 2018 vertaald naar een bijeenkomstenreeks over het opdrachtgeverschap van de raad jegens de accountant. Tijdens deze reeks hebben we de focus gelegd op de rol van de raad in het begrotingsproces, met de titel: [Houd grip op het begrotingsproces](#). De reden is dat we hebben gemerkt dat raadsleden behoefte hebben aan meer grip en controle om te kunnen sturen op het begrotingsproces.

Doel van de bijeenkomsten was om raadsleden bewuster te maken van de mogelijkheden die zij zelf hebben om het begrotingsproces te sturen en te controleren. Door het geven van negen trainingsbijeenkomsten samen met Jan Verhagen³ hebben we getracht raadsleden aanbevelingen, adviezen en mogelijkheden tot meer sturing op het begrotingsproces te geven. Op basis van deze trainingsbijeenkomsten en de verslaglegging door Gemma Schoot ([Zie bijlage 1](#)) wordt een rapportage met aanbevelingen beschikbaar gesteld aan alle raadsleden. Zo worden zij voorzien van tips en adviezen hoe meer grip, controle en sturing op het begrotingsproces te hebben als raad. Verder hebben we getracht om de naamsbekendheid van de Digitale Leeromgeving ([leeromgeving.raadsleden.nl](#)) te vergroten onder raadsleden en is de vraag gesteld hoe wij als vereniging de raadsleden kunnen ondersteunen in hun werkzaamheden. Dit bereik wordt ook vergroot door het plaatsen van een (interactieve) handreiking van de reeks op de leeromgeving.

De bijeenkomsten kenden een vaste opzet waarbij de raadsleden werden meegenomen in het gemeentelijk begrotingsproces. Centraal in de cursus stonden twee gouden regels: 'Wat je niet snapt, dat deugt niet' & 'Ga op je gevoel af'. Immers raadsleden zijn lekenbestuurders en geen superambtenaren. Als financieel betrokken raadsleden het niet snappen, dan kunnen zij het ook niet aan de rest van de fractie en uiteindelijk inwoners uitleggen. De presentatie bestond verder vijf onderdelen. Allereerst het begrotingsproces waarin werd verteld over hoe de bespreking van de begroting er over het algemeen uit ziet. Verder de vier of vijf grote posten die de gemeente heeft. Raden die sturen op deze posten hebben grip op het grootste deel van de begroting. Kleinere posten kunnen politiek interessant zijn, maar niet voor grip op de begroting. De andere onderdelen waren de reserves/voorzieningen, grip op de gemeenschappelijke regelingen en er werd afgesloten met trucs en slotopmerkingen.

De negen bijeenkomsten vonden plaats eind voorjaar (2) en begin najaar (7) 2019 en zijn door 131 deelnemers uit 66 gemeenten bezocht. De bijeenkomsten vonden plaats in de gemeenten Heerenveen, Staphorst, Horst aan de Maas, Wijchen, Apeldoorn, Schouwen-Duiveland, Dordrecht, Zeist en Edam-Volendam.

³ Jan Verhagen is beleidsmedewerker financiële verhouding bij de gemeente Den Haag, bekend van zijn financiële columns in Binnenlands Bestuur en oud-raadslid van de gemeente Heemstede.

Aanbevelingen

Op basis van de negen bijeenkomsten en aanvullingen vanuit deelnemers zijn de volgende tien aanbevelingen opgesteld. Suggesties en verwijzingen naar andere informatiebronnen zijn terug te lezen in de eindsamenvatting in de bijlage.

Aanbeveling 1: Bepaal wanneer besluiten over de begroting genomen worden

- **Kies één moment** – Hiermee wordt voorkomen dat de behandeling van de begroting twee keer een politieke strijd wordt. Zaken waar in eerste instantie op bezuinigd wordt, worden vaak ook de tweede keer gekort.
- **Zo laat mogelijk** – De begroting kan door veel beïnvloed worden, zoals ramingen van het Rijk of tekorten op jeugdzorg. Door zo laat mogelijk de begroting te behandelen, voorkom je dat er achteraf nog veel geschoven moet worden.
- **Maak aan alle partijen duidelijk wanneer dit is** – Zorg ervoor dat alle partijen, college, inwoners, bedrijven etc. weten wanneer de begroting wordt besproken. Maak duidelijk dat dit bijvoorbeeld niet al in juni bij de voorjaarsnota is, maar echt pas in oktober of november.

Aanbeveling 2: Geef kaders mee middels programma's

- Een gemiddelde gemeente heeft tussen zes en negen programma's, waarbij twintig programma's als maximaal geldt.
- Raadsleden kunnen grip krijgen op de bestedingen van het college binnen programma's op twee manieren:
 - **Maak er een apart programma van** – Door een programma bij een politiek geladen onderwerp te splitsen in twee of meer programma's geeft de raad het college een maximaal budget, zonder dat het college binnen het programma kan schuiven.
 - **Geef begrotingsmoties een aparte status** - Spreek af met de raad dat moties bij de behandeling van de begroting de kracht van een amendement hebben. Hiermee is het college gebonden bij aanneming.

Aanbeveling 3: Beschouw mee- of tegenvallers als losstaande gevallen

- Het college kan tegenvallers bewaren totdat er meevallers zijn. Hiermee strepen zij mee- en tegenvallers tegen elkaar weg. Echter meevallers kunnen betekenen dat er geld niet wordt uitgegeven aan de inwoners. Daarnaast kunnen tegenvallers betekenen dat bepaalde uitgaven anders ingedeeld moeten worden. Enkel mee- en tegenvallers tegenover elkaar zetten negeert de achterliggende gronden.

Aanbeveling 4: Stuur op de vier of vijf grote programma's

- **Gemeentefonds** – Kijk kritisch naar de ramingen van het Rijk. Voor 2019 wordt een stijging van 7% geraamd. Weinig raadsleden geloven dat het daadwerkelijk 7% wordt, toch wordt het wel begroot. Maak tijdens de voorjaarsnota een eigen raming en laat het college op basis van dat percentage een begroting opstellen.

Houd grip op het begrotingsproces

- **Loon- en Prijsstijgingen** – Het college houdt rekening bij de opstelling van de begroting rekening met stijgingen in loon en prijzen. Toch zijn deze niet altijd snel te vinden in de begroting. Mocht er €1000,- ergens vrijkomen, is het belangrijk om te weten of de gemeente €200,- of €800,- kwijt is aan prijsstijgingen. Het overgebleven bedrag kan geïnvesteerd worden in de gemeente.
- **Sociaal Domein** – Er is een structureel tekort in Nederland op het sociaal domein. Het rijk compenseert gemeenten hiervoor de komende jaren, maar het is nog niet bekend wat de situatie na 2022 zal zijn. Het is aan de raad of het de extra gelden vanuit het Rijk voor jeugdzorg structureel begroot.
 - **Tip:** Kijk naar de aanpak van buurgemeenten, stel kaders op voor prijsafspraken met aanbieders en vraag het college welke voorzieningen het kan schrappen.
- **Grondexploitatie** – Spiegel jezelf aan buurgemeenten. De populariteit van de regio is van grote invloed op winst/verlies op grondexploitatie.
- **Soms: Lokaal thema** – Bijvoorbeeld de opbouw van de wijk Roombeek in Enschede na de vuurwerkramp, dat was een apart programma in de gemeente Enschede.

Aanbeveling 5: Bepaal wat acceptabel/nodig is als algemene reserve

- Een jaarlijks stijgende algemene reserve, zonder dat deze gedurende het jaar afneemt, betekent dat er ook geld vrijgemaakt kan worden voor bestedingen. Bepaal wat als algemene reserve geaccepteerd kan worden en besteed het vrijgekomen geld doelmatig.

Aanbeveling 6: De raad bepaalt de bestemming van de reserves

- De raad bepaalt waar bestemmingsreserves aan worden uitgegeven. De raad kan terugkomen op besluiten van eerdere bestemmingen, ook uit eerdere raadsperiodes.

Aanbeveling 7: Voorkom te veel voorzieningen door verkokering

- Als een voorziening altijd een bepaald bedrag is, dan is die kennelijk niet nodig. Dit is een verkapte reserve.
- Vervang pas als het nodig is. Vaak worden zaken vervangen als ze afgeschreven zijn terwijl deze nog functioneel zijn.
- Gemeenten hebben vaak meerdere voorzieningen voor vergelijkbare zaken. Bijvoorbeeld een aparte voorzieningen voor busjes voor ouderenzorg, zwemvereniging, afvalheffing etc. Voeg deze samen tot een algemene voorziening.

Aanbeveling 8: Stuur nu op de Gemeenschappelijke Regelingen voor 2021

- Gemeenschappelijke Regelingen ontsnappen doorgaans aan bezuinigingen. Daarom ga nu aan de slag met de begroting van 2021. Ga met partijgenoten uit buurgemeenten in gesprek over de begroting van de GR in 2021.
- Geef de vertegenwoordiger van de GR voor 15 april 2020 een mandaat mee naar de begrotingsbespreking 2021.
- Een GR hoeft geen eigen reserve te hebben. Accepteer dan wel dat de GR af en toe de hand komt ophouden. Voorzieningen zijn wel nodig.

Aanbeveling 9: Geld toveren kan niet, geld terugtoveren kan wel

- Het college kan niet toveren, maar het kan wel geld wat al ergens in een potje ligt terugtoveren. Vraag dus altijd door waar dit geld vandaan komt.

Aanbeveling 10: Schuld, solvabiliteit of het EMU-saldo doen er niet toe

- Een gemeente wordt niet onder toezicht van de provincie geplaatst omdat het te veel schuld heeft. Zeker in deze gunstige tijden kan het lonen om meer te lenen zodat er geïnvesteerd kan worden in lange termijnprojecten. Belangrijk is dat er geleend wordt voor een doelmatige besteding en er een plan ligt voor het afschrijven van de schuld.
- Ga niet lenen om de tekorten in de jeugdzorg aan te vullen. Dit is geen doelmatige besteding, een school bouwen is dat wel.

Bijlage 1: Eindsamenvatting

Houd grip op het begrotingsproces

Eindsamenvatting
van negen workshops voor gemeenteraadsleden
over grip houden op het begrotingsproces

'Wat je niet gelooft, dat deugt niet'

**Nederlandse Vereniging
voor Raadsleden**

Inleiding

Waar zitten de sturingsmogelijkheden in het begrotingsproces? Hoe stuur je als raad het college van B&W financieel? Op wat voor 'trucs' moet je bedacht zijn? Kortom, hoe krijg je grip op het begrotingsproces? Hierover ging een serie van negen workshops voor raadsleden uit 66 gemeenten in het hele land. We waren daarvoor te gast in de gemeentehuizen van Heerenveen, Staphorst, Horst aan de Maas, Wijchen, Apeldoorn, Schouwen-Duiveland, Dordrecht, Zeist en Edam-Volendam. Op de pagina's hierna leest u de samenvatting van de workshops in kennis, tips, adviezen en enkele praktijkvoorbeelden.

Doel van de workshop was de deelnemers kennis over het begrotingsproces te geven aan de hand van de eigen begroting en de actualiteit. Tweede doel was de deelnemers bewust te maken dat je als raad het begrotingsproces kunt sturen en dat dit een zelfbewuste houding tegenover het college vraagt. Iedere workshop begon daarom met deze twee gouden regels:

- Volg je gevoel. Klopt een voorstel financieel niet, naar je gevoel, geloof het dan niet. 'Wat je niet gelooft, dat deugt niet.'
- Durf vol te houden en te zeggen: 'Ik snap het nog steeds niet'. Als jij het als financieel woordvoerder het niet snapt, snapt de rest van de raad het ook niet. En je moet het ook aan de inwoners kunnen uitleggen.

De workshops werden geleid door Jan Verhagen, beleidsmedewerker financiële verhouding bij gemeente Den Haag. Jan Verhagen is bekend van zijn financiële columns in Binnenlands Bestuur. Hij promoveerde in de openbare financiën van de lagere overheden aan de Universiteit van Groningen. Hij werkte bij de Raad voor de gemeentefinanciën, waar hij mede aan de wieg stond van de huidige Financiële-verhoudingswet. Raadservaring heeft hij zelf ook. Van 2002 tot 2006 zat hij in de gemeenteraad van Heemstede (VVD).

Eindsamenvatting

Deel I: Het begrotingsproces

1 Alleen begroting en jaarrekening zijn verplicht, niet de voorjaars- noch de najaarsnota.

- Spreek één beslismoment, één integrale afweging, af voor de begroting: bij voorkeur begin november. Het is niet handig om al in het voorjaar de principiële beslissingen te nemen, want het Rijk kan in september besluiten nemen over aanmerkelijk veel meer of minder geld voor de gemeenten.
- Beperk het aantal rapportages. Je hebt echt geen betere sturing als je drie keer per jaar de begroting herziet. Je moet als raad vooral praten over de echte problemen in je gemeente.

2 De raad stelt de begroting per programma vast.

De meeste gemeenten hebben 6 tot 12 programma's, met uitschieters van 3 tot 18. De tendens is: minder, maar drie programma's (Bunnik) is extreem weinig. Dan geef je de financiële sturing uit handen.

- De raad bepaalt de programma-indeling bij de jaarlijkse begrotingsbespreking. Als je niet wil dat het college met bepaalde budgetten schuift, maak er dan aparte programma's van. Zo nodig bij motie met de kracht van een amendement. Dit doe je ook bij een politiek gevoelig project. Dan stuur je als raad.
- De raad stelt formeel alleen de begroting voor het komende jaar vast, en neemt de meerjarenbegroting voor kennisgeving aan.
- De provincie kan de raad geen programma-indeling opleggen, alleen omdat zij begrotingen wil kunnen vergelijken.
- Over deelprogramma's, sub-programma's a, b, c etc.: dit zijn geen formele termen en tellen dus niet als programma. Zorg voor duidelijkheid hierover.
- De paragrafen (dwarsdoorsnedes over een bepaald thema) in de begroting zijn slechts ter kennisneming: die stelt de raad niet formeel vast.
- Raadsbrede programma's: beschouw ze als lokale voorbeelden, waarin partijen het kennelijk eens zijn.
- Als een raad toch een kadernota vaststelt, geef dan inhoudelijke eisen daarbij en geef B&W financiële kaders mee voor de echte beslissingen over de begroting in november.
- Veelvuldig 'PM' in een 'kadernota': deze afkorting verhult een tekort. Vind er iets van als raad.
- Overbodig is een voorjaarsnota na gemeenteraadsverkiezingen en collegeakkoord. In het collegeakkoord staat dan bijna altijd al het nieuwe perspectief.

GOED VOORBEELD VAN STURING ORGANISEREN BIJ WEINIG PROGRAMMA'S: Schouwen-Duiveland heeft vier programma's, waarvan drie grote (Werken, Wonen, Verblijven), onderverdeeld in sub-programma's (totaal 13). Bij raadsverordening mag het college niet schuiven tussen de deelprogramma's zonder toestemming van de raad.

ERVARING MET ALTERNATIEVE BEGROTING: De oppositie in de raad van Vlissingen heeft een alternatieve begroting gemaakt. Acht mensen hebben er twee weken aan gewerkt.

3 Meevallers

Veelvoorkomende truc van het college: ze melden een tegenvaller pas op een moment dat het goed uitkomt, namelijk als er zich een meevaller voordoet.

- Het is een politieke keuze een tegenvaller te compenseren met een meevaller of met een bezuiniging.
- Behandel de meevaller en de tegenvaller altijd als aparte gevallen.
- Een meevaller overhevelen naar een ander programma kan niet zonder toestemming van de raad. Mee- en tegenvallers binnen één programma oplossen, mag het college wel.
- Soms kun je een meevaller zien aankomen: als in het ene jaar 2 miljoen voor bijstand is begroot en het jaar erop 3 miljoen, dan kun je een meevaller verwachten van ongeveer 1 miljoen.
-

Deel 2: Grote posten

De grote posten van de begroting zijn het gemeentefonds, de loon- en prijsstijgingen, het sociaal domein en de grondexploitaties. Maar weinig gemeenten hebben een specifiek lokale grote post. Als

je grip hebt op de grote posten, dan heb je grip op het grootste deel van de begroting. De kleine posten zijn politiek interessant maar niet interessant voor de grip op de begroting.

- Gemeentefonds: doorgaans zijn de groeiramingen te optimistisch. Voor 2019 is dat 7%. Bijna niemand gelooft dat. Toch begroten gemeenten dat wel. 'Wat je niet gelooft, dat deugt niet'. De raad kan het college bij de voorjaarsnota al aansturen door een eigen raming van het college te vragen waarvoor je als raad de maximale groei vaststelt, bijvoorbeeld 4% of 5%. Bouw daarbij ook lokale risico's in.
- Vaar niet blind op de circulaire, want dan stuurt het Rijk je begroting en ben je als gemeente je grip kwijt.
- De inkomsten uit het gemeentefonds zijn tien keer zo groot als die uit de OZB. Landelijk is de verhouding: 30:3 miljard euro. Bezuinigen door precario, leges of hondenbelasting te verhogen, schiet dus niet op.
- Loon- en prijsstijging is een grote post. Vraag duidelijkheid over wat de gemeente hieraan kwijt is.
- Moet je als raad zelf gaan rekenen om belangrijke cijfers te detecteren, dan is de begroting onduidelijk. Je wil de begroting zonder hogere wiskunde kunnen begrijpen. Vraag een leesbaarheid op mavo-3-niveau.

Sociaal domein, Jeugdzorg

De tekorten op jeugdzorg zijn landelijk 20%: ruim 1 miljard, gemiddeld 60-70 euro per inwoner. De honderden miljoenen extra die het kabinet voor 2019, 2020 en 2021 uittrekt voor jeugdzorg, komen voornamelijk niet structureel. Ook de Wmo-kosten lopen op (gemiddeld 20 euro per inwoner). Verder blijken BUIG-gelden vaak niet toereikend. Deelnemers noemen dit als redenen waarom het moeilijk is de begroting sluitend te krijgen.

- De raad bepaalt of de gemeente het extra geld voor jeugdzorg al dan niet structureel begroot.
- Gemeenten die het tijdelijke extra geld voor de jeugdzorg niet willen uitgeven maar willen toevoegen aan de reserve Sociaal Domein, gaan er in feite van uit dat het geld niet komt.
- Over terugdringen van de kosten voor jeugdzorg: wissel ervaringen uit met omliggende gemeenten. Praat met indicatiestellers en verwijzers. Stel kaders voor prijsafspraken, vraag het college welke voorzieningen het kan schrappen.
- Over BUIG-gelden: afgelopen jaren gaven gemeenten structureel veel uit aan bijstand voor vluchtelingen. Daar was het macrobudget niet op berekend. Tweehonderd gemeenten hebben nu een groot tekort en zitten in de vangnetregeling. Voor de komende jaren is dat beter geregeld. De raad kan erop sturen dat de algemene bijstand de komende jaren kostendekkend is.
- Af te raden: bewust een tekort inboeken op de meerjarenbegroting en daar uitgebreid de publiciteit over zoeken zoals een deelnemer uit Zwijndrecht vertelde. De gemeente deed dit bij wijze van 'spectaculair statement' omdat bezuinigingsmogelijkheden zijn uitgeput (Zie ook het [nieuwsbericht](#) in Binnenlands Bestuur). Jan Verhagen: als je dat zo speelt, riskeer je ondertoezichtstelling en in het ergste geval een aanwijzing van de provincie. Je kunt een statement maken maar je moet ook je rekeningen betalen.

Houd grip op het begrotingsproces

LEESTIP ([Binnenlands Bestuur](#)): hoe gemeente Steenberg en het tekort op jeugdhulp drastisch terugdrong.

Grondexploitaties

- Spiegel je aan buurgemeenten. Zit je in een populaire regio, dan is de kans groot dat je het redt. Maken buurgemeenten veel verlies, wees dan terughoudend met investeren.
- Maak een keuze voor actieve of passieve grondexploitatie. 'Passief' is: wel het RO-beleid, maar zonder de financiële uitgaven en risico's van actieve grondexploitatie.
- Leg je oor te luister in de samenleving. Als je van meerdere mensen hoort dat zij op een plek willen wonen waar het college wil bouwen, dan is die grond dus verkoopbaar.
- Volgens nieuwe boekhoudregels moet je snel exploiteren en anders afschrijven ten laste van de algemene reserves. Dus op papier ben je je investering kwijt, maar die grond heb je nog. Als je denkt dat je er ooit nog iets mee kunt, is het niet erg.

Deel 3: Reserves, voorzieningen, kleine potjes

De raad bepaalt de bestemming van de reserves. Ook van bestemmingsreserves van jaren terug: de raad kan er een nieuwe bestemming aan geven. Het aantal voorzieningen in een gemeente kan door verkokering flink oplopen. Veel geld blijft zo onbenut. Landelijk is dat € 7 miljard (20-25% van het gemeentefonds).

- Als een voorziening altijd een bepaald bedrag is, dan is die kennelijk niet nodig. Dit is een verkapte reserve. De raad kan overwegen een deel van de voorziening uit te geven of over te hevelen naar een reserve.
- Het begrip 'egaliseringsfondsen' (Zeist) is geen term in de gemeentefinanciën. Wel egaliseringsreserve. Die moet niet al te groot worden. Vraag van B&W duidelijkheid hierover in de begroting.
- Er is altijd geld voor kleine potjes; 10.000 euro is niets op een gemeentelijke begroting. Stel je ook hierin zelfbewust op. Als de raad een klein bedrag ergens aan wil uitgeven, en het college weigert dat omdat ze het niet gedekt vinden, verwijst dan naar overvloedige voorzieningen.

Deel 4: Gemeenschappelijke regelingen

De raad heeft er weinig tot niets over te vertellen. Lastig, ook omdat GR'en doorgaans aan bezuinigingen ontsnappen. Dat is scheef: het ene soort beleid (van de GR) groeit, het andere (gemeentelijk beleid) moet krimpen.

- Ga vóór 15 april met partijgenoten uit de andere GR-gemeenten praten over de begroting-2021.
- Geef bij de begrotingsbehandeling 2020 (in november 2019) een realistische bezuinigingsopdracht aan je vertegenwoordiger mee voor de GR-begroting 2021. In november '20 doe je dat voor de GR-begroting '22 en zo verder. Zegt de burgemeester dat hij 'niks gaat doen' met de begrotingswensen (ervaring deelnemer)? Dwing het dan zelfbewust af, samen met de andere raden. De raad stuurt aan.
- Gezamenlijk in actie komen is ook goed tegen het automatisme dat de centrumgemeente het meeste gewicht in de schaal legt. Wees geen Calimero.
- Een GR hoeft geen eigen reserve te hebben. Accepteer dan wel dat de GR af en toe de hand komt ophouden. Voorzieningen zijn daarom wel nodig.

Houd grip op het begrotingsproces

Deel 5: Trucs en slotopmerkingen

- Geld 'toveren' kan niet. Als de wethouder opeens zegt ergens een potje te hebben, kan dat alleen maar teruggetoverd geld zijn dat eerder weggetoverd was. Vraag dus door.
- Schuld/solvabiliteit: De schuld mag best oplopen (investeren in een nieuwe school, nu de rente laag is), want je krijgt er iets voor terug. Als het geld maar naar een doelmatig project gaat. Blijf wel voldoen aan de jaarlijkse afschrijvingen. De provincie mag een gemeente niet onder toezicht stellen vanwege hoge schulden.
- Heeft de gemeente geld over (winst op grondexploitatie): uitdelen mag niet, OZB verlagen ook niet, want dan ontstaat er een tekort op de begroting.
- Over vergelijken met andere gemeenten: vergelijk jezelf steeds met dezelfde gemeenten. Beperk je niet tot buurgemeenten maar vergelijk je met gemeenten die op jou lijken. Die kunnen wel per beleidsterrein verschillen: sociaal vergelijken we ons met gemeente A, B en C (met dezelfde sociale structuur), infrastructureel met D, E en F (met dezelfde infrastructuur) enzoverder.

Colofon

Workshopleiding: dr. Jan Verhagen, specialist in de gemeentefinanciën

Organisatie: Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, Dyon Bambacht

Verslagen en samenvatting: Gemma Schoot, gS bedrijfsjournalistiek en communicatie

Deze serie workshops is financieel mogelijk gemaakt door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Houd grip op het begrotingsproces